

LESNÉ HOSPODÁRSTVO SLOVENSKEJ REPUBLIKY

HISTÓRIA

Aby sme pochopili problémy súčasnosti, mali by sme hľadať kľúč v minulosti. Územie dnešného Slovenska na začiatku minulého tisícročia predstavovalo veľký lesný komplex. Ako písal grécky historik Herodot: „Kraj na sever od Dunaja je pustý a plný včiel“. Označovali ho ako Hercýnsky prales.

Lesníctvo na Slovensku, ktoré sa vyvíjalo popri baníctve, má bohatú minulosť i tradíciu. Základné formy prvovýroby a tým i začiatočnícke teoretické lesnícke znalosti vznikli na Slovensku (samostatne ohraničenom geografickom celku) v rozsiahlom lesnom majetku uhorského panovníka od 11. storočia, keď sa zakorenilo kresťanské učenie. Pri tomto prvotnom stave kladli panovníci dôraz na poľovačky a rybolov. Začiatok hospodárenia v lesoch sa uvádza rokom 1426, keď panovník Žigmund vydal poriadok na využívanie lesov pre banícke účely. Tieto smernice zaviedli poriadok pri využívaní lesov, formou rúbaniska a ochranu lesov pre zabezpečovanie trvalého úžitku.

Vo vývine hospodárenia v slovenských lesoch má revolučný význam Banskobystrický lesný poriadok, ktorý 15. mája 1565 vydal Maximilián II. V ňom sú zahrnuté všetky lesnícke vedomosti v ťažbe dreva a jeho plavenia. Pre pestovanie lesov ponechanie žiadúceho počtu semenáčov, ako aj drobného podrastu na vyťaženej ploche. Ťažba dreva, neskôr lesníctvo boli odbory ľudskej činnosti, ktoré podmieňovali úspešnosť banského a hutníckeho podnikania. Intenzívne sa využívalo drevo a navyše exploatovali lesy, ktoré sa sčasti obnovili výsadbou. Ich druhové zloženie, také, aké ho vidíme dnes, je na zmenenom industrializovanom území zväčša nepôvodné. Pretože baníctvo znamenalo zdroj bohatstva, ale aj vedy a technického rozvoja, čiže pokroku všeobecne, prejavilo sa to i na vývoji a rozvoji lesníctva a lesníckej vedy.

PRVÁ NA SVETE

V roku 1764 v Banskej Štiavnici založili prvú vysokú školu technického smeru na svete – Banskú akadémiu, z ktorej sa v roku 1807 odčlenila samostatná Lesnícka akadémia. V roku 1898 tu bola zriadená Ústredná lesnícka výskumná stanica, ktorá sa okrem klasických lesníckych disciplín stále viac zameriavala na pestovanie a introdukcii cudzokrajných drevín. Na tieto ciele v roku 1900 založili lesnícke arborétum v Kysihýbľi pri Banskej Štiavnici.

Lesný poriadok panovníčky Márie Terézie z roku 1769 podnietil výsadbu lesných drevín na nevyužitých plochách a priestranstvách pri dedinských i mestských osídleniach. Ďalej zabezpečoval trvalosť produkcie v lesnom hospodárstve a bol podnetom k otvorení lesníckej výučby na Baníckej akadémii v Banskej Štiavnici v roku 1770. Z významných osobností treba spomenúť Františka Wisnera, ktorému sa v roku 1795 podarilo založiť v Liptovskom Hrádku nižšiu lesnícku školu, ako prvú vo vtedajšom Uhorsku. Táto po dobu svojej existencie do roku 1815 zohrala významnú úlohu v slovenskej lesníckej osвете. Žiadúce sa však ukázalo založenie školy vyššieho typu, s vedeckým zameraním. Stal sa ňou ešte v roku 1807 Lesnícky ústav pri Banskej akadémii v Banskej Štiavnici, ktorý plnil súčasne funkciu učilišťa pre výchovu lesníckych odborníkov. Zakladateľ tohoto ústavu prof. Dr. Henrich Dávid Wilkens prednášal väčšinu prírodovedných i lesníckych disciplín. Pritom sa venoval vedecko – výskumnej činnosti a stal sa prieskumníkom modernej lesníckej vedy na Slovensku. Úzko spolupracoval s najvýznamnejšou lesníckou osobnosťou Slovenska – s vynikajúcim lesným hospodárom, banskobystrickým lesmajstrom Jozefom Dekretom Matejoviem, ktorý dokázal vysokú európsku úroveň novými praktickými metódami v lesníctve. Známe sú jeho výskumné i projekčné práce v umelej obnove alebo v hospodárskej úprave lesov.

Ako sa dá hodnotiť história slovenských lesov? Aj pri najlepšej snahe odborníkov riadiacich lesné hospodárstvo, po zohľadnení skúseností z historického vývoja, nie je možné chápať lesy ako izolovaný fenomén, ktorého sa nič netýka. Práve naopak lesy tvoria súčasť hospodárskej sféry, ktorú ovplyvňujú nielen vnútorné, ale aj medzinárodné pomery. Tak ako sa les zrkadlí na pokojnej vodnej hladine, tak aj politicko – spoločenské dianie sa zrkadlí na živote lesa. Najskôr mu svedčí pokoj a mier

...

ČÍSLA A FAKTY

Obhospodarovanie lesov zabezpečujú štátne podniky lesného hospodárstva, ktorých zakladateľom je Ministerstvo pôdohospodárstva. Druhú najväčšiu skupinu tvoria novokonštituované právne subjekty neštátnych lesov. Ich záujmy zastupuje združenie vlastníkov súkromných spoločensťstevných a obecných lesov Slovenskej republiky, prostredníctvom svojich regionálnych združení.

Okrem toho v lesníctve pôsobia nové právne subjekty vykonávajúce služby v obhospodarovaní lesov, oceňovaní lesov, konzultačnej činnosti a v obchode s drevom. Niektoré špeciálne činnosti zabezpečuje Semenoles – vykupuje, spracúva, skladuje a distribuje semená lesných drevín, vedie ich evidenciu podľa semenných oblastí a uznaných semenných porastov a eviduje ich distribúciu. Podniky s názvom Lesostav sa venujú špeciálnej výstavbe lesných ciest, melioráciám a hradeniu bystrín, výstavbe škôlkárskych stredísk a lesných drevoskladov.

ŠTÁTNA SPRÁVA

Ústredné riadenie štátnej správy lesného hospodárstva a poľovníctva vykonáva Ministerstvo pôdohospodárstva – Sekcia lesnícka. Rieši strategické a koncepčné otázky rozvoja lesníctva, legislatívne podmienky a styk s ostatnými odvetviami hospodárstva. Oblastné lesné úrady kontrolujú dodržiavanie právnych predpisov, schvaľujú lesné hospodárske plány, vyhlasujú ochranné lesy a lesy osobitného určenia. Lesné úrady sú prvostupňovým orgánom štátnej správy. Kontrolujú a usmerňujú vedenie lesnej hospodárskej evidencie, preberanie a evidenciu prác v lesoch, vydávajú rozhodnutia, povolenia, výnimky a sledujú vybrané ekonomické informácie.

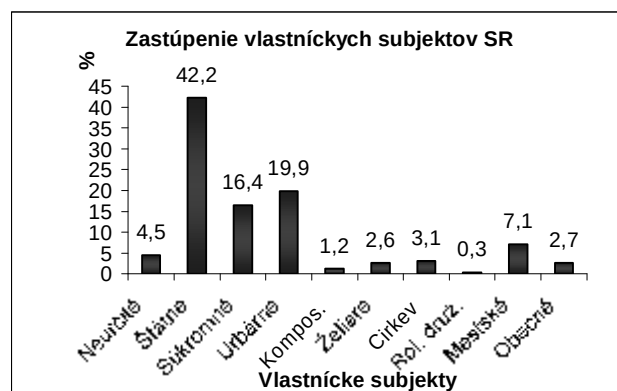
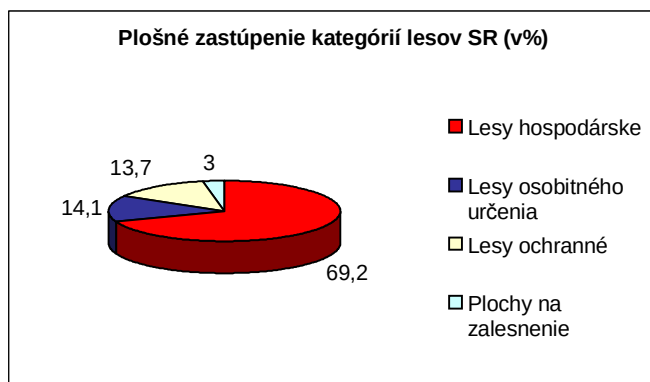
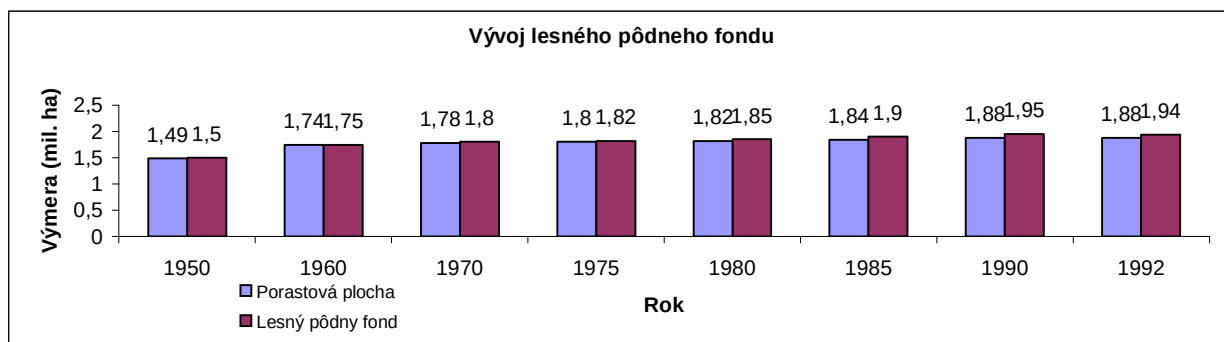
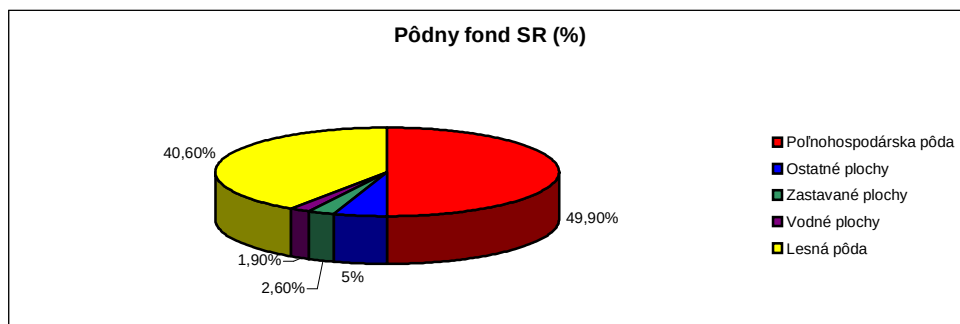
Veda, výskum, výchova, školstvo, poradenstvo

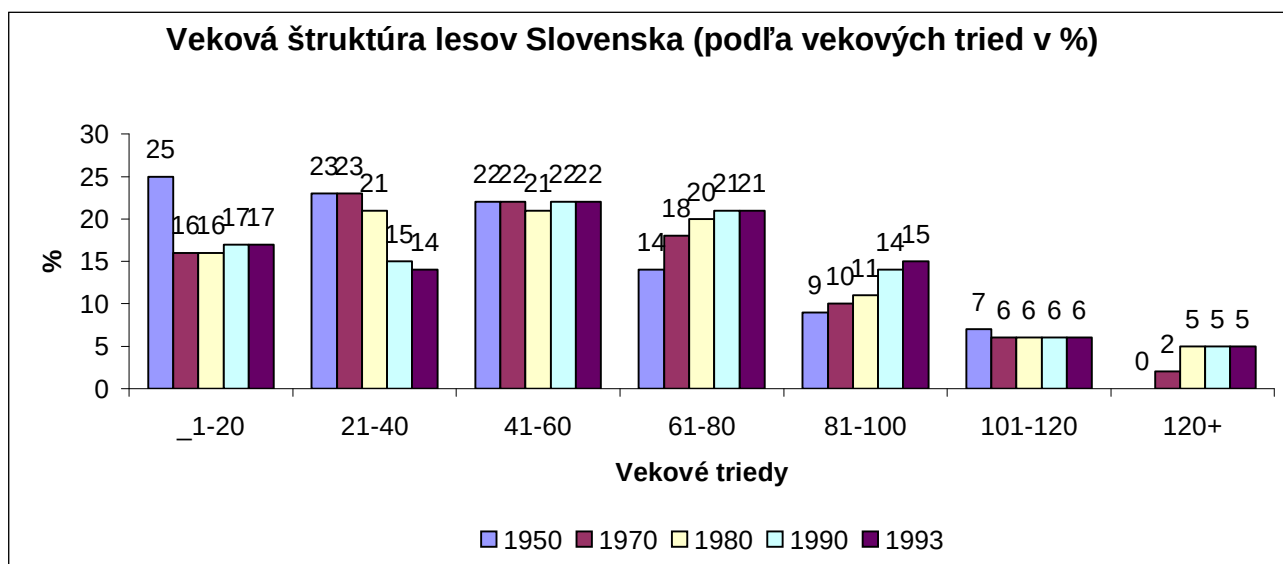
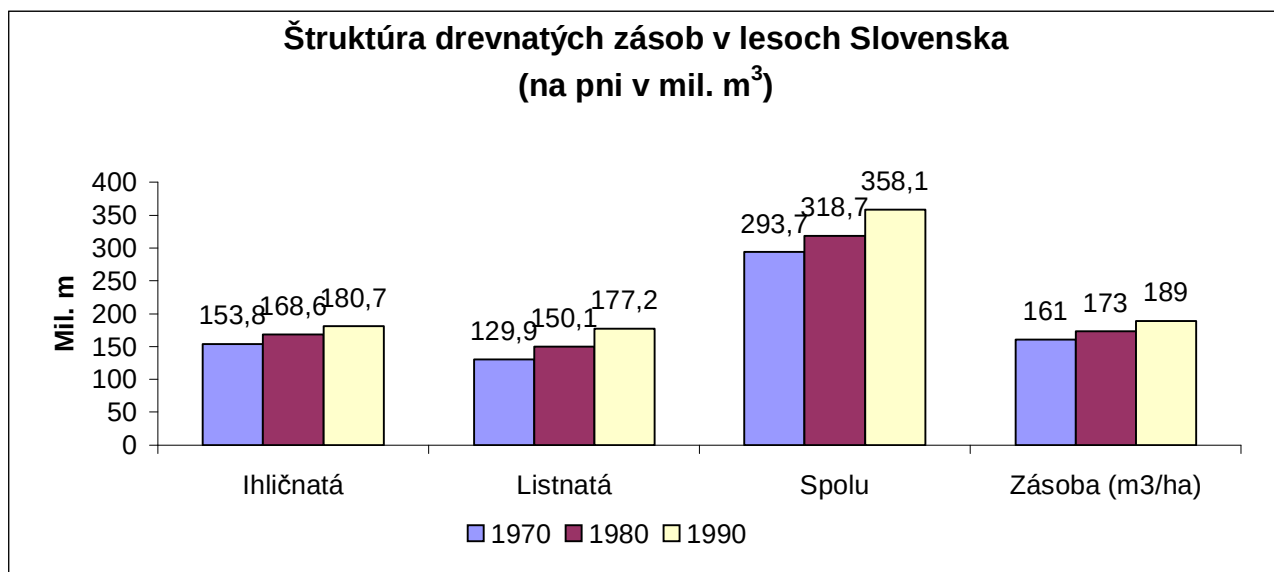
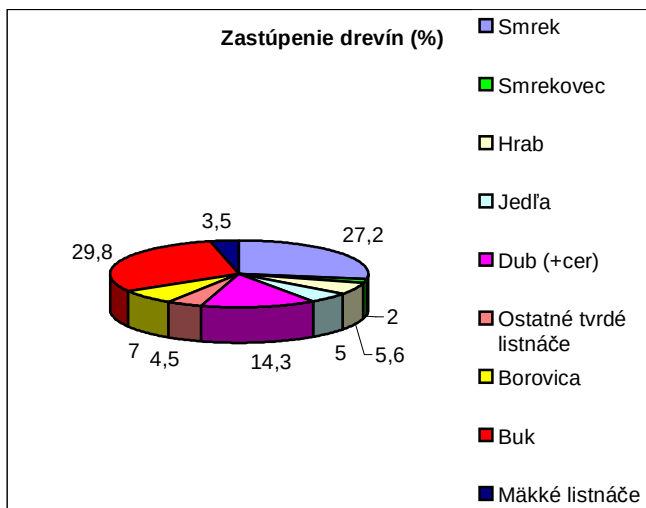
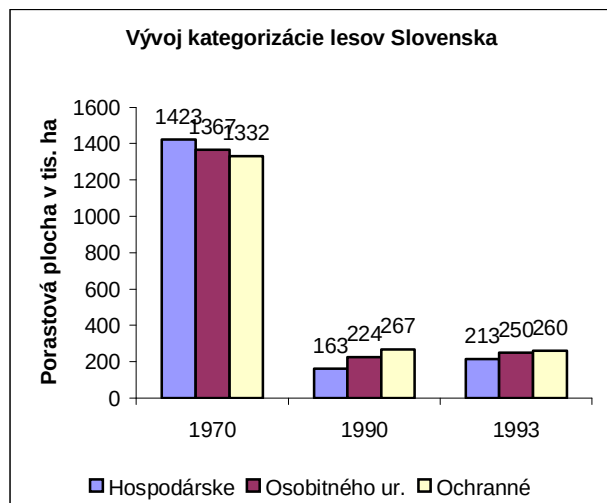
Lesnícka veda a výskum sa orientuje na riešenie problémov súvisiacich so zachovaním a zveľadením lesov:

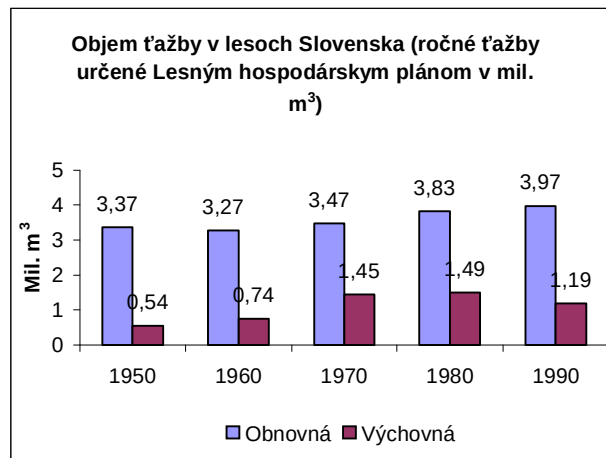
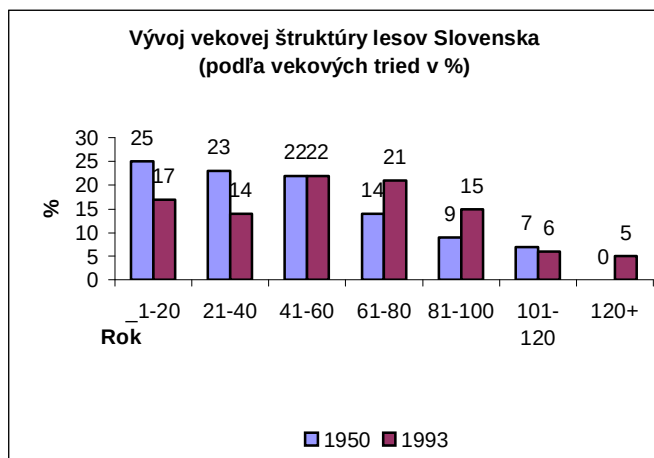
- Lesnícky výskumný ústav Zvolen
- Správa Tatranského národného parku, Výskumná stanica
- Technická univerzita, Lesnícka fakulta, Fakulta ekológie Zvolen
- Ústav ekológie lesa, Slovenská akadémia vied Zvolen
- Ústav ekológie lesa, pobočka biológie drevín, SAV Nitra

Lesnícka fakulta Technickej univerzity Zvolen pripravuje lesných inžinierov pre všetky oblasti lesníctva. Ročne na nej študuje asi 580 poslucháčov. Stredné lesnícke školy v Liptovskom Hrádku, Prešove a v Banskej Štiavnici realizujú odbornú prípravu mladých lesníkov so stredoškolským vzdelaním. Ústav pre výchovu a vzdelanie v lesnom a vodnom hospodárstve Zvolen metodicky usmerňuje 5 stredných odborných učilíšť lesníckych, organizuje kvalifikačné a rekvalifikačné kurzy, odborné semináre, poradenskú a vydavateľskú činnosť. Lesoprojekt Zvolen má v pôsobnosti komplexné zisťovanie stavu lesov, ich produkčných a ťažbových možností, sleduje a hodnotí vývoj lesa, pričom rozhodujúcim nástrojom činnosti je tvorba lesných hospodárskych plánov. Lesnícky výskumný ústav Zvolen dosiahol významné výsledky v semenárstve a škôlkárstve, monitorovaní zdravotného stavu lesov, ochrane lesa, hospodárskej úprave lesov, ich oceňovaní, v lesníckej politike, prognózach a koncepciách lesníctva, racionalizácii technologických postupov, objektivizácii výrobo-ekonomických podmienok reprodukčného a génového inžinierstva.

Rozloženie, lesnatosť a zastúpenie lesov Slovenska

Kontrolné otázky

1. Charakterizuj históriu lesného hospodárstva SR.
2. Obhospodarovanie lesov.
3. Štátna správa.
4. Rozloženie lesnatost' a rozloženie lesov SR.